

СЭКП-НИН ХХII СЪЕЗДИЗИНГЕ АЛДАР КЫЛДЫР

Чаа хүлээлгелер

Коммунист партияны болгош Совет чазактын салым турар улут сагыш-салымшкыннын ачылыа. СЭКП-ийн ХХI съезидинин болгош ТК-ийн декабрь (1959 ч.) Пленумунун шийтхилерин амьдрала чайгылш чок боттандырыл келгенни түнелинде иштини малын баш санин өстүрине болгош мал ажылыннн продукутарын бүдүренин көвтүдирине чаа-чаа таарымчалык байдалдар тургустууну турар. Мал ажылыннн мурнакчыларын, эң ылаңгыл бистин районда Социалист Күш-ажылыннн Маадыры О. Лопсанчатын дуржуланы ажылгавышаан, 1960 чылда мен база өзөөш өвөс чедишкнине чеди алган мен. Хойжу Сат Бардык биле бот-бодуасту соцпарышка кыйгырышкан, мен алган хүлээлгемни күссөдүн, төрүр 306 хойдан 376 хураганни, азы төрүр 100 хойга ованштыр 122 хураганни база бир хойдан-на 2,4 кг дүктү алган мен.

Бодунун ажылыннн бо чылда байдалдарын өөренип көргөш, иштинин хойларынн чаш төлүн менди азыр болгош өрткөн чыдагызыннан кой дүктү ап болур аргаларынын дозуу-биле ажылгап болууну билип, СЭКП-ийн ХХII съезидинге алдар кылдыр төрүр 100 хойга ованштыр 125 хураганни болгош бир хойдан-на 2,5 кг дүктү алырын хүлээлгөнү турар мен. Көдө ажыл-агыйнн улам ийик кедүренинн чутула айтырылганын шийтхилеп турар бо хүнверде улам күндүлөшкөнүн ажыдап, үстүндө хүлээлгемни күссөдүрүнн байдалдарын шагда-ла таарыштырып өтөлгөн мен.

А. МАТВЕЕВ, Чоюн-Хемчик районун Сталин аттыг колхозунун хойжуу.

Чарыш калбарын турар

Улут-Хем районун СЭКП ХХ съезидинге алдар кылдыр бот чылын ботумда быжгылаттынган 12 инектеринин бирөөсүнөн-не 1400 кг сүттү саарын болгош 12 бызанын калык-шырак дождуктарынын хүлээлгөүшүн, колхозтун № 2 ферманын саанычын эш Чапууну болгош бистин ферма-ынтын саанычын эш Дазарын социалист чарышка кыйгырдыр дым — деп, сааныч эш Т. Ширмама анаа болгон хурала чутгаалаан. Ферманын ажыл-ишчилери өлөртөгүн чөткөстөрүнн чайлаштышаан, ажил-агыйнн ажыдап турган, бо чылын бир инекке ованштыр орту-маа-биле 1250 кг сүттү алырын хүлээлгөн. № 2 сүт-бараан ферманын коллективин партиянын элчегин ХХII съезидинге алдар болдогун социалист чарышка кыйгыр-ганнар.

А. ДОҢҖАН.

Хүлээлгезин ажыр күсеткен

Хойжу Иргит Доржу 1960 чылда чус хойдан-на 125 хураганн өстүр-рөө, хой бүтүгүдөн 2350 грамм дүктү кыргыт деп социалист хүлээлгени алган, ошун ажыр күсеткен, азы чус хойга ованштыр 142 хураганни, хой сандыгдан-на 2400 грамм дүктү алган. Хойун ажаа-дазын ажыктыгы-биле ол мындг чедишкнине кирет болган. Бай-Тайга районун «Найрал» колхозунун хойжуу Иргит 1959 чылда бөшчү хойдан 139 хура-ганни азы төрөп 252 хойдан 351 хураганнарын чидирг чоька өстүр-гө, бир хойдан-на 2300 грамм дүктү кыргыт алган. Бодунун күжү-биле белеткен алган 10 тонна си-генни ам бо кыжын хойларга немел-де чек кылдыр херелет турар. Ка-жааларынн чымгылашынын эки, азда кургат. Ол бодунун колхозунун хой ажы-лынга киргенден бээр ажап турар хойунун дүгүн дүжэаларынан 276 муң рубльдин ортуганын иштиниң ажыл-агыйыга кирет.

К. ДУЧУН-ООЛ.

Михаил Михайлович Кузков ам алдан дөрт карлап турар. Назы-хары улгалып, кыргыт-да болзо ол хандым-да ажылдарын айда бергенде амыктаран белге калышса, Эраин районун атомунал хандырылга болгош тулук конторасында Кузковка дууртган баянчылар бригадасы ай-дарын, аьарталарынн планын овалдаларын үрүгүчү ажыр күссөдүн келген. Амгы уеде ол бригада шчыла столовазынын дериг-хөресселдерин кыл-дыр ажыда чедишкнине күссөдүн турар. Контораның дирекциязын хоочун бызаныч Кузковтун кызынмакы күш-ажылын үелеп көргөш, ону кой удаа өрткөтг белектер-биле шаңгалыган. Фотосу В. Бориковтуу.

АЖЫЛЫ ДЕТКИП ТУРАР

Чылда мал ажылыннн продуку-тарын сайгаргандын 1 миллион 200 муң рубль ортуган алган. Сиген, силос белектерининн планын артык ажыр күсеткен, СЭКП райкомунун, виждуктоомун колхозтар аразында ишчирик Бизыл тургн чаалап алган. Малды азыраарга темпер кол-дуна дүктүр. Ам тамык ужул мал чөмөринн камныч чарылаарында болгош боту одараларын чөп ажылга-рыла. Кыштын орогунда кажааларын чыл-ды туртузганы, одарын аздаан үр-гүчү кургаларын малды хур кыш ажырымнынн база бир чутула негел-де ол. Малдын кыжын ажаа-дазында чамлык чөткөстөрүнн дол-до-ран чайлаарынн малчыларынын, мал ажылыннн тускай ортемнилеринн, баштаар чөринн соңгаралдык болбо-с херез болур. Малдын баш санын өстүренинн планын чүтүн айы-биле күссөтинге (ишкуну санавааса). Малдын продукутуун белидер дөш көчүтү идеепкейлг ажыдап турар малчы-нарынн кемелдөөгө мындыг: сааныч М. Намай ботуна быжгыткан сес инектеринн бирөөсүнөн-не 1429 кг, О. Чодалык бир инектен-не 1358 кг сүттү саткан. Даштыг-Тей ферма-

База бир мурнакчы

Май-оол Уганза 1954 чылдан эгел-де чазаныкчылап ажылдаан. Бодунун калдык-бир мергежи-лд болуру артык өвөс, харын ажыктыг болуру чүвө, оглум — деп, адамнын чагыны ол бо-ла сакты хоуп келди. Оң адам райулетпур комбинатынын ажылынын чорашан. Май-оол бодунун азынынн ажыл-дарын, оң машыч канчаар харым-дарын, эштерин, хирөөлөрүн мага-даар чорашан. Оглумун мындг байдалын азынн өскөрш кааш, бир хун харымды түгөшү, ажылдаткан-даа. Чаа-ла назы чөдип чоруту ол ча-заныкчы болуун күздөй берген бол-гаш азынынн чанынган ирвастаан. Аныак оолга күш-ажыкты бер-гелер таваржып тура-даа азынынн сүмөинн өзүтгар мергежи, күш-ажыкты ажыл-ишке чаңгыга берген. Баштайгы үеинде ботуна чүтүлдери кылдып, ылаңгыл хоголап харым-даар, эштар чүтүлдере мыак. Күш-ажыкчы чорук оон чазаныкчы бол-уру дөш күзеленинн боттарында дүзүлаан. Шаган-Арыг райулетпур комби-

натынын бажын иштинин эг-хөрес-селеринн кылдыр шөгине кире бөр-гө, дыка хей чазаныкчылар ажыл-даан турар. Оларнын кылш турар ажылдары яныз-бүрү. Рама, ажик-тер, стол-сандайлар, шкафтар бол-гаш өскө-даа хөресселдер. Уганза Май-оол нарнн чүтүлдери удаттаанда-ла шутту боду кылдып турар апартан. Ол, 1957 чылда беш-ки разрядты чөдип алган, ам ажыл нормамын ай санында ажыр күссө-дүн турар. Райулетпур комбинаты-нын дирекциялы болгош мында пар-тия эге организациязы Уганза Май-оолду каш-даа удаа шаңнала кири-ген. Бистин комбинатта мурнакчы-ларынн саны өзүп турар. Оларга бис удуу-биле чоргаларын бис. Олар-нын бирэин Май-оол Ховалыгович ол-тур — деп, комбинаттын ажыл-чыннары чоргалар-биле чутгаала-жып турар. СЭКП-ийн ХХII съезидинге у-ткүштүр улам бедик көртүгүлеринг болуп ажылдарын эш Уганза хү-лээлп турар.

Д. АРАНЧАА.

Бедик көдүрлүүшкүн

СЭКП ТК-ийн январь Плену-мун материалдарын өөренип, Совет Эволюцияны Коммунист партиянын өзөгчөгүн ХХII съезидинн чылдыр-дан дугайыма мезгиле улут өөрүшкү-биле хүлээп албышаан Чоюн-Хемчик районун Ленин аттыг кендө ажыл-агый артелинин ажыл-ишчилери төрөпнн партиямыга, оон деленчиг Төп Комитеттинге, эш Н. С. Крушевка өөрүп чөткөгүнн илерет-ип, чер-черде — бригадалар, фер-маларга, кышталарга бедик көдүр-лүшкүнүгүнүгүн ажыдап туралыр. Бөдө ажыл-агый артелинин мал-чыннарынн, таракчыларынн, ту-дугуларынн, механизаторларынн болгош кендө интеллигентиянын орту-дала СЭКП ТК-ийн январь Плену-мунун ажылыннн дугайында митин-гилер, таныштыла хурдалары болу-ла, агитаторлар беседаларын, солун номчулгаларынн хуунуну чорудуп туралыр. Кызыл-Чыраа сугрга бол-ган митингине колхозчулар СЭКП-ийн ХХII съезидин чылдырлар дугайы-на Пленумун доктаалы-биле таныш-кандар. — Бо төгүтүгү хүнверде Улут Лениннин алдын кадалгаан бистин артелинин колхозчулары бисте төгү-түгүгү чөд чылдын овалдаларын алууса бетинде чөдөшкөүгүнн күт-сөдүр дөш турдуу турар бис. Кол-хоз 1961 чылда өрткөн 1960 чыл-да турганына уду иштининн малын бөтү чүтүнгөн айы-биле 10—15 хуу өстүрүш, сүт бүдүрүнн 1,5 катап улгаттырарын, мал ажылыга ичкөнгөйин күткөдүрүнн, ажаалага тежаалнн акжидип турган, оон өткирин, сүтүрүн, дүкүрүн бол-гаш өскө-даа продукутулг шыналар-ын улгаттырарын, тарылга шөлүн 30 хууга, азы 4000 гектарга кал-барткаш, гектар бүтүгүдөн 12 цент-нерден куду өвөс дүктүтү алырын күлөшүн турар — деп, колхоз дарга-ын эш О. Дудераа чутгаалаан. Кызыл-Чыраа сүт-бараан ферма-зынын үчөгүнн эш О. Эзир-оолдун чутгаалааны болзо:

М. СЕВЕН.

Колхозчу малчынарда

ХНДИЙ (Телефон-биле). СЭКП-ийн элчегин ХХII съезидин бо чылдын октябрь 17-де чылдырлар дугайында Төп Комитеттин январь Пленумунун доктаалын Эраин район-да «Коммунисте орук» кендө ажыл-агый артелинин колхозчуларын бөтү чурттазы мышка улут өөрүшкүнүгүн таныжыл турар. Нарын кендө Совет-тин даргазы эш Белчиринн редак-цияга иминатканы болзо: — Пленумунун материалдарын кол-хоз төвүнде, фермаларда болгош бригадаларга калып таныжыл, ки-жи бүүрү улам бедиткен чүтүл-кү-биле ажыдап турар. Амгы үеде чып туртууна инек бүтүгүнөн 1025 кг сүттү саап алган. Дөртүн, Ак-Кара-Суг фермаларынн ашкан. Фермар аразында социалист чары-шка бирги черин ол ферма элзген. Малдын чаш төлүн менди өстү-рү талазы-биле социалист хүлээл-гелерин чедишкнине күссөткен хойжулар база бар. М. Балчыр 319 төрөпнн хондан 476, азы чүч хойдан-на 150 хураганн; О. Манай-Кара чүч хойдан-на 145, азы инектен-не 324 төрөгө хойдан 467 хураган-нын хорамчаа таварыштырбайн ал-ганнар. Ол ышка чүч хойдан-на хей хураган алган хойжулар оон кый-даа бар. Онлар-оол, Кечал-оол, Бошкаак дөш мышка шугуругу ажылдап турар хойжуларынн кай-ды-даа хой сандыгдан-на 2 кг 600 грамм дүктү кырган.

М. СОПНА.

Чоюн-Хемчик райулетпур комсо-план комиссиянын даргазы.

Хүртү күжү-биле көдүрлүп маннар теплоход

Ленинград Хем флотунун тип техника-конструктор бюросунда ужуар теплоходтук дуржула кылдыр хевинн могаадып тургускан. Ону хүртү күжү-биле көдүр-лүп, маннар теплоход деп-даа адап турар. Суднокум модела шенделгезин идегелдиг түнелдерин берген. Көир үеин ол корабенине сык болгош саарыглы-да суг шаянж болбоас. Оон кол-ла чүдү бодуна ууун дургар суднокум дурту болуп турар. Ынчаарга мында кол дерилгелерин болгош кижилер олулар өрлерин таарыштыр кылган. Ужар-чүдүлү күчүлүгү мотору хө-

делгеш, суднона аздаача хүртү күжү-биле тырттып келген салгынын кирер. Ол салгынын күжү болзо ук судноно сүгүн, доштун, анаа черин-даа жырынга көдүрүткөргө нечир. Ынчаарга хүртүчү хады судноно бурунгаар маннадырынга база чөткөр. Ындыг судноно төрөч өвөс болгош иргак-шойактыг, кызы хөмгерге эжидеринге ажылгаар. Ол бир шақтык дургуунда 50—60 километр маннар аргалыг.

Чурукта: наа судноно дөзөөр хевир. СЭТА-ийн фотохрониказы.

МАКТАЛГАГА ТӨЛЕПТИ

Бистин кымывас хүн бүрүнүн чаа почтазын четкипейн манавас, почта-биле келген солуннар, журналдар-дан бистин чуртунн иштине-даа, даштык күрөөлөрү-даа хун бүрү-де чаа-чаа болушкуну нарнн почтун таныжыккаса, эш өөрүдөн, үрүт-гүрдүндан чагалаар алыскаса дөш боор. Ынчанга почтаны кижж ам кайы-даа чөрөн эң күрөنجиг кал-чыларынн бирээш. Бистин «Искра» колхозтун колхозчуларынн, мында кендө интеллигентиянын мындг кү-зөгүн аалчын — эш Ховалыг Кы-зыл-оол. Ол ам ийн чыдап дурту-зунда кыштын ооогунга, чылынн инениге төрөүбайн, ажылчы чөпүнү харылзаанынн чутула ажыл хөрес-гө ак-сеткилдиг бараан бооп кел-ген. Эш Ховалыг Кызыл-оолдун бүүрү-зү-биле почта чүтүн амы саалап тур-ган таварылга өрткөн ийн чылда чөк. Хун бүрүдө-ле район төвүнден почтаны чөдип ап, суграда 500 ажыл-чыкчыларынн чыгыны саат чочка чөдир бичир турарын мындагы чөдир өвөс ажыл. Ону чыкчылар билди, мычанга оон ак-сеткилдиг күш-ажылынн олар хүдүткөп көрүп турар. Эш Х. Кызыл-оол мында агитко-лективтин идеепкейлг келжүгүнүнн бирээш. Почта-биле келген солун-нарын чыкчыларынга чөдиргеш, солгунда бар чутула чүтүлдери чөнта доңчулап тайлырлаап берип турар. 1961 чылдын парлалта чагылаанын калбартын талазы-биле база тайыл-быр ажылынн чөрдүп, бижидилгени боду организастап турган. Оон-биле кады, эш Кызыл-оол мында кендө клубтун бот-тывын уран чүдүр болгустуун оон идеепкейлг киржикчи-леринн бирээш. Эскерттимес бичи-мышак кижиге сагындары-даа бо харымсалгалык болгош хүдүдүтүгү ажылды бүдүрүп турар мындыг ажыл-ишчилер макталгага төлөптүг.

Колхозта партия өөрөдөлгөзү

Колхозчу ажыл-ишчилеринн поли-тикти билип бедидип, оларынн ком-мунист дуга кижилерин партия организациязынын кол оорулазы бо-дору бийдигер. Бо чутула оорулазын шийтхилеринин бир чутула чөп-сө — партия чырдымыкыны бо-дору. Мону барындаалаан, Эраин рай-онун «Чаа орук» колхозунда пар-тия организациязы бо өрөдөлгө чы-мында коммунистеринн болгош ке-жигити эвестеринн политиктиг өөр-өдөлгөзү эки организастаан. Кол-хозта партия чырдымыкынынн 4 бөлүгүнде 67 кижж өөренип ту-рар, агрооовет өөрөдөлгөни база ор-ганизастаан. Ам үеде белгүмөр* он ажыл-кы-чөөлөрдүн эрттирген. Баштайгы түн-гөлдөрдөн алырга, белгүмөригннн дү-пүнчүлөрүннн кичөөлдөргө идеепкей-болгош билгилеринн шийтхилдип ап турары эки. Илангыя эштер Биже-Хөө, Чоупу, Дамчыл, Серөөдөр, Дө-гүй-оол, Бан-оол олар өөренип эр-тегн темалары хандыр шийтхилдип ап, кичөөлдөргө идеепкейлг киржи-п турар. Илангыя кендө ажыл-агый экономиказы өөренип болгустуну ажылы дыка эки. Ол болгустуну про-пангандистери эштер Амырбег, Лоб-анова олар кичөөлдерин эң бедит-кедиг, колхозтун амдыралы-биле холбошкак кылдыр эрттирип, өөр-ө-

Тудуг ыажынын белектели

Тудуг бригадасы бо чылын 3 муң кубометр тудуг мыжын белектер-планын, чөткө өвөс медео-биле алырга 1735 кубометр ышты кес-кеш, машина өртүчө үндүр сөөгөр болгош оон иштинден 125 куб-ометринн тудуг шөгүнө дакылаан. Тайгага чангыс кубометр-даа ышты-гүр чөткө болбоас, кестинге бү-гү-ле ышты чөртүр хуусада, хар-алыры-биле сөртүрү алыры тудугтун темпанын дүргөдирине эң-не чу-гуда болур.

Х. ДӨЛЗ.

Колхозтарда чаа чүүлдер

Таңды районун «Совет Рос-сия» колхозунун баштаар чөри мал кыштагылашынында кендө ажыл-агый техниказынн чөп ашкылар соругла-биле Каскал фермазына ийн тракторну тус-кайлап кыштап берген. Оон түнелинде ферманын ажыл-агый азынн эки эжжээр, ситен, си-ло, мал чөмөгүнн херезлөөр сула болгош малга Жөп бөөр кымыл-тас саваалынн трактористер хүн бүрүдө 2—4 катап чөткө хөм-чөөдүн-биле сөөртүп турар. Ферманын кажааларыннн иш-ти арыт, кургат, чыды кылдыр херезлөөн саван үргүлчү солтуну турар. Бызаа ажаакчыларын К. Натпиг-оол, Р. Билчегма, С. Натпиг-оол инитилге 300 баш хар чөткөнн бызаларын эки дождуктуруп, инек кадарчы-ларын Кузнев, О. Чүдүмү, Ч. Ба-нанчаа боттарынын казарган инектерин эки одаралды, не-медде чөмөр-биле чөп чөмөгүнн туралыр. Ферманын ажыл-ишчилери СЭКП ТК-ийн январь Плену-мунун партиянын элчегин ХХII съезидин чылдырлар дугайында доктаалын улут өөрүшкү-биле хүлээп алганнар. Бо төгүтүгүгү болушкунун дугайында солун номчулаларын колхозта партия организациязынын агитаторлары О. Кошбай-оол, О. Данган-оол, С. Сүрүн-оол чөрдүп туралыр.

С. ОЮР.

Бай-Тайга районун комсо-

Чоюн-Хемчикте «Октябрь 30 чыл-ды» колхозтун баштаар чөри тудуг бригадасына 47 кижинн быжгылаан. Мыш белекчелчилери Бертик-оол, Анай-оол, Моргун-оол болгош өң-дө өскөлөр түс-тус ованшкан ажил-дарынн нормамын үргүлчү 150—200 хуу күссөдүн турар. Тудуг бригадасына «ДП-54» деп 2 тра-ктор, презент ийн автомашина бы-жгылатынган, оон-биле мыш сөөр-тулгезин чөрдүп турар.

К. МАШПАН-ООЛ.

молчу хойжузу С. Кашка ка-дарган хойларынын хураганна-рын менди ап, бир хойдан-на 1,3 кг дүктү алган. Районун анык малчынарын партиянын элчегин ХХII съезидинге у-ткүштүр күндөшкнинең ажыл-дап турар.

Танды районун «Революция-нын чалынжы» колхозунун хө-вү ажылдакчыларынн өрткөн чылын өвөш өвөс күш-ажылы чедиш-книне чөдип алганнар. Тараа ажаап алышыкынынн үеинде комбайнер И. Чистобаб 24 ажыл хүтүнүн дуртууна 510 гектар чөринн таразынн кескеш, 5335 гектар дүктүтү, М. Бюновский 407 гектар чөринн таразынн кес-кеш, 4199 гектар дүктүтү ажаап алган. Колхоз баштаар чөри чөкөт-чаа дүктү ажаап алышыкынынга эки кирешкен комбайнерлерге күш-ажылынынн неменде төлөвирин тыштыр деп шийтхилээн. Эштер Чистобаб, М. Бюновский, И. Ше-лепов, В. Лыткин оларга немел-де төлөвирге 25—25 пуд тара-ынн өскө 6 комбайнерлерге 10—10 пуд таразынн, оон кнай нор-мадан ажыр ажаап алган гектар бүртүгүн ованштыр 10—10 кө-пөк акша шаңгалынн тышыры көрдүнгөн. Инитил-биле колхоз комбайнерлерге неменде төлөвирге 10 тонна таразын болгош 159,4 рубльди бөөр.

Г. Машновский.

РАЙОН СОВЕТТЕРИНИЦ СЕССИЯЛАРЫНГА

Тудугнун темпизин дүргедедир

Сут-Хөл район Советиниң элчилери сессиясында районда тудуг амжалдарын дугайында айтырып чыгууларын Районнун колхозтары өрткөн чылын 55 чуртталга бажынарнын тудур турган, 77-ни кылып, ажалга кииркен, хойга 18 кажааларын тудур бээр планын 27 кылдыр ажыраткан. Киров атыг болган «Ишкин» колхозтар чуртталга бажынарнын болган малга эки шынарлыг кажаалар тудур бээр талазы-биле эки ажалда деп сессияга демделген. Киров атыг колхозта эки К. Балдар-оолга удурган тудугну эвен, районнун коммунал-хандырдыга болган тудуг конторазында эш Попугунун бригаданы буттарына онаашкан планын онаалганын күсөдөр талазы-биле мурнакчы болганнар.

Сессия районнун тудуг амжалында чедиркилерин демделгенден-биле кады сөөлү чылдарда колхозтарда тудуг амжалынын суураанын чылдаганнарын айтыкан. Мурнууда чылдарда кохоз бурзу 60-70 чуртталга бажынарнын болган он-он мал кажааларын база өске-даа тудугларын чыл бүрүде ажылталга киирип турган болза, ам 10-20 чуртталга бажынарнын, 4-5 мал кажааларын тудур планнарын безин арай боорда күсөдир, а чамдык колхозтар харын даа күсетпей турарлар. Чижээ, «Алдан-Маадыр» колхоз 1960 чылда 10 чуртталга бажынарнын тудур планын күсетти. Кохозтарда кылдынган мал кажааларыннын шынары багыт чамдыгы эриг, чер кажаалар болуп турар, фермаларын механизастарыны кошкан кичээгэй салып келгенден амгы үде «Ишкин» колхозтун төп ферманын шала механизастар. Тудугларын четче кылбап чоруктар кохоз бурзунда бар. Оң уланынган кырма, кладовка, шалазы, суугулары чок бажынар эмгекч. Колхозтарынча тудуг суурун улам сайырдыры-биле күрүндөн 1960 чылда 545 муң (эрги ажа-биле) рубльди ээлгеге берген турда, «Бора-Тайга», «Алдан-Маадыр» колхозтар ук чедирин четче ажылап шыдаанна, а «Ишкин» колхоз чээлинин өскээр чарыгдан.

Тудуг планиннын күсөтпеймейн турарын чылдаганнарын болза тудуг материалдарын белек-кээринин планин чыл бүрүде чогуу үзүндө белекчелери, тудуг амжалдарына буту ажыл кылып шыдаар колхозчуларын 30-35 хуузу кириштирер чуруму саргыгай келгенден. Ол ишкеш, ылашты сөөртүрде машина-чепсекти багыт ажылап, тудуг материалдарын чамдыкта аял-биле өртүрүп турган. Районо тудуг материалдары-биле колхозтарын четче хандырайын келгенни сессияга чиди-биле шүгүмчүдөн.

Илчанган району тудуг амжалдарыннын темпизин амы турганна-дан улам-на дүргеден, өрткөн чылын чедир кылбаан тудугларын чедир кылып, 60 чылдын планин амжалдарын күсөдөр талазы-биле хемчеглерин аларын райкуссомга, районнун көдөө амжал-агыт инспекциясына, колхозтарын баштаар черлерине сессия даяскан.

Н. ЧЫРТАКПАН.

Бистиң совет кижилер

Тес-Хем райпозунун коллективиниң кежигуерин хлеб бажырыгычы Галдина Мандарыин шурутту куш-ажалын дугайын хушүдүдөн-биле чугаалап турар. Галиванни бажырган элев эки бышкан, чаагы амжанып, илчанган Самгалдай сурунун чурттакчылары анаа өртүр четтергенин илередип турарлар.

ЧУРУНТА: Г. Мандары.

Берт-Дар ес чыл школанын бажымы Галина Степановна Пудачева өзү өрөк бичин салгакчыларын кижикчиликни хушүдүдө талентип бараан бооп турары-биле калып школанын хейниги амжалына, школанын профессиял организастарын амжалына илдегилеп киржиң, оң канзачейи хушүдө эки күсөдир турар.

Галина Степановна школанын хей-ниги амжалдарыннын амжалды хемчеглеринден четче чыдып каларын, харын бодукун эзелгек санал-оолдарын бо-ла киирип турар.

ЧУРУНТА: Г. С. Пудачева. Фото Б. Хольшинни.

Бедик көдүрлүүшкүн-биле

Барын-Хемчик районун «Балашевик» көдөө амжал-агыт артелини хойжуу коммунист Байрын кадында төрүтү 290 хой хур кыштап турар. Оң кажааларын байдалы ак, кыштага 6 тонна ситен, 5 центнер сула, 2 центнер дус чедиртиген. Эш Байыр бо чылын төртүт 100 хойга онааштыр 130 хураганын аларын хушүдөн, партианн элчегенин ХХІ съездиндеги уккуштур бедик көдүрлүүшкүнүт ажылдап турар.

С. Витен-оол.

Чаа-Хөл районун Ленин атыг колхозунун сун-бараан фермазын амжал-ишчилери анаа болуп өрткөн хуртала партианн элчегенин ХХІ съездинде алдар болдугун социалистти чарышты кабылтып, чаа чылда күш-ажыгы хушүдөгелерин алганнар. Мурнакчы саанчы М. Анай-оол бодунга быжылган инспекция бирөөнден-не 1700 кг. Х. Аяк-ак, Н. Анай—1500—1500 кг сүтү саап аларын хушүдөн. Фермазын инспекциялары

М. Дунгар-оол, М. Болатай саанчыларын хушүдөгелерин деткип, инспекция эки өртүтү, суугу черлерге кадырып, сун салдаанын көдүдүрине буттарынын улуу кириштирери хушүдөгелер.

Ч. Хенен.
Танды районун «Межегей» совхозунун хойжуу Овои Сырат өрткөн 1960 чылда төртүт 100 хойга онааштыр 110 хураганын алар хушүдөгелери ажы күсөдир, херек кырында төртүт 100 хой бүртүндөн 114 хураганни, бир хойдан-на 2,4 кг дукту алган. СЭКП ТК-нын январь Пленумунун материалдарын улуг өрүшкү-биле хушүдө алышкан, мурнакчы хойжу партианн ХХІ съездинде алдар кылдыр бо чылын бо чылдан калдында төртүт 640 хойнун 100 баш бүртүндөгү онааштыр 130 хураганни, бир хойдан-на 2,6 кг дукту аларын хушүдөн. Ам үдөө оң хойларыннын легтели шыраак, баштай төрөөн хураганнар эки дорукту турар.

Т. Тажы-Самбу.

Кара-Хөлдүн малчыннарында

Төп сун-бараан фермазы өрткөн чылын 96 инекти саап турган, а бо чаа чылда 110-ну саап болган сун салдаанын мурнуку чылдындан хушүдө дүш амжылап турар. Баштаар чер саанчыларыннын составын эде тургускан.

Бай-Тайгада «Кара-Хөл» колхозтун саанчылары, кадычылары партианн элчегенин ХХІ съездин бо чылдын октябрьда болуп деп турарына түрктөн ханзындан байыр чедирип, келер үдөө бистиң бээр орувусту партианн съездин айтыр, анаа күш-ажыгы челишкенин-биле укжарып бес дээрин демделген турар. Артөөл 1961 чылда инек бүртүндөн ортумак-биле бир

мун ажык кг сүтү саар, төртүтүнчө бызаа бүртүндөн менид алып деп соруганын салган. Январда бызаалаан чээрби беш инекти 25 бызаанын ферма амжалдарына харама чага таварыштырайын доруктуруп, 16 бызаанын 8 инекте чагыштыр эм-ариян турар.

Колхозтун хойжуларын баштай төрөө 260 хойнун 260 хураганын чидирт чока алган. Хойжу И. Балчый төрөөн чус чээрби ховунун 120 хураганни менид доруктуруп турар. Малчыннар кышкы оларалышыкынын эки организастарынчы шынгы кишээнгени салып турар.

Х. ДОЙНУ.

Навыны улгатса-даа, амжал-ишке кызымак

Сат Эртин-оол назы-хары улгады-даа берсе, ниятеге амжытыг амжалды кылгып чорутур кырган колхозчуларын бирээди. Оң боду бээр районун «Коммунистче орук» көдөө амжал-агыт артелини кежигуер. Ол 17 харыг огул-биле калып колхозтун өткөр улганышкында тургускан 24 инектерин ажазынсаан, оларга 49 бызааларын чагыштыры өртүркен. Бызааларын кышкы ажаалда-на эки тургусканындан оларын кужу басмырваан.

Партианн ХХІ съездинге күш-ажыгы челишкенин доруктур дөш Эртин-оол ирей сорук киришин кылдып амжалдап, мыйкысты бола малды хур кып ажынар дөш улуг кичээнгени салып турар. Инек кадычын болуун кужу-биле белег-

көөн 9 тонна ситенге камныг чарыг-даа берсе, ниятеге амжытыг амжалды кылгып чорутур кырган колхозчуларын бирээди. Оң боду бээр районун «Коммунистче орук» көдөө амжал-агыт артелини кежигуер. Ол 17 харыг огул-биле калып колхозтун өткөр улганышкында тургускан 24 инектерин ажазынсаан, оларга 49 бызааларын чагыштыры өртүркен.

Бирээди турган. Инек кадычын болуун кужу-биле белегтөөн 9 тонна ситенге камныг чарыг-даа берсе, ниятеге амжытыг амжалды кылгып чорутур кырган колхозчуларын бирээди. Оң боду бээр районун «Коммунистче орук» көдөө амжал-агыт артелини кежигуер. Ол 17 харыг огул-биле калып колхозтун өткөр улганышкында тургускан 24 инектерин ажазынсаан, оларга 49 бызааларын чагыштыры өртүркен.

С. ШОЯДАН.

Дөрт кижиги эвен

Э. Тарманн назымы өлөөн улгады берген, а амжал-ишке оң кызымаа өскөдөргө ам-даа улгегелер. Кара-Хөл районо «Октябрь 30 чылы» колхозтун хойжуу эш Манган-оолдун кодон хойлары удаа олод эгээр, анаа чаш хураганнар тургузар таарымчалыг өрөөдөрдөгү кажа кылыр негеттинин келген.

Ол кажааны кыска үдөө кылып доозор соруга-биле тудуг бригаданын дөш кижиги колхоз баштаар чери томбулган. Оларынн арамында хочуун бызычан эш Тарма баш бар. Ажыл өрткөн чылдын декабрынын төнүтүндө эгээр турган.

Узуну 15 метр, дооразы 7 метр

кажаанын тудуун СЭКП Төп Комитетинин январь Пленумунун амжытыктар хушүдө доозарын эвен хушүдген. Чангыс эп-сеткидиг чурт-ажыдын тундунде эвен соругамын хуусаа бетинде, январь 7-де күсөдөргө, кажааны амжалда хушүдө берген.

Зөөнүк аылган, кажаанын шынары эки болган. Оларынн арамында Э. Тарманн эл-сеткидиг амжалдарын эвен мажтап турар. Тудугчулар амжалдарына, дамааримтир күш-ажыдын саяттырып алышкан, кижиги бурзу неменеде төлөөрге 200 рубльди база алган.

Н. ТАМБА.

Организас-массалыг амжал чүге сулурааныл

Райкуссом болган оң көдөө амжал-агыт инспекциямы көдөө амжал-агытын эрелгей удуртуп, ке-дөө Советтерин болган кохоз бурдугураанын амжалын шынчыне киирбей, оң талазы-биле Советтеринн организас-массалыг амжалдарын куду дендеде тургускан деп, Чаа-Хөл район Советиниң сессиясында депутаттар шынгы шүгүмчүдөгө таварыштырган. Райкуссом хой саангы чугула шынтырлерин, айтымшынарыны удуртуп тура-даа, оң күсөдөргө чедир оң талазы-биле организастык эвес ажылдаан. Район Советиниң депутаттары буттарынын сонугчуларыннын мурнуга өткөстөрүн конуктү өвөш берип келген. Райкуссомнун даргазы эш Доржудай Булуун-Терек көдөө Советинин сонугчуларыныга 2 чыл дургууда чангыс-даа өткөдүн бербөөн, ол ишкеш район Советинин депутаттарынын бежен-не хуузу өткөдүн берген, амжалчы чоннарынчы чагыларын, негедендерин харылап боттандырына бот-идеикейчи чорун күртүзүп шыдааннар. Район Советиниң чангыс-даа дефтаамал комиссиялар барык-да амжал чорутпаан.

Советтерин организас-массалыг амжалын шак мынчаар тоомча чок көрөөнүнн укжурунда көдөө Советтерин колхоз баштаар черлерин амжал-деректи организастаар талазы-биле буттарынын бот-идеикейни, сонугурагалын кудулаштып турган санал бергендер чиди-биле шүгүмчүлөөнөр. Район 1960 чылда нииниини малынды баш сааны өстүрөөнүн, малдын чаш төдүн камгалап аларыннын, эйт, сүт, дүс бодурагыниң база күрүдөгө садарыннын, тараа бодурагыни күсөдөрүнүн талазы-биле болган өске-даа амжал-агыт, куду-тура тургузушкунунун кол адырларда алдынган хушүдөгелерин болган планын соругулаарын күсөдөргө чарыгдан.

Д. МОНГУШ.

Белеткел конторалары аңныыр чурумун үрөп турар

Областын хереглекчилер эвилелин районнарда белеткел контораларын ан-элүктүн кол нурузун белеткөөр амжалды организастап турарын билишкен. Ол конторалар аңгыларды керөөлөрүн чарып, оларын, өскөчөк, алыч-че болган таарымчалыг илин-хеп-биле хандырар база өске-даа амжалдарын организастаар хушүдөгелер. Илдын болза-да чамдык белеткел конторалары аңгылар дугайында кошкан сагыш салып турар. Аңгыларын тайгага база катап аниядип чорударын Кара-Хөл райпозунун белеткел конторалы бо аңныыр сезонда чугулага көрбөй келген. Бо хунге чедир ол район киш элөөрүнүн планыннын чарымын бенин күсөдөргө. өске-даа элүктөр тырмышын талазы-биле байдал база оң дорөдөгө. Мылдыг байдалды белеткел конторалары өске-даа районнарда бар.

Аң-элүк тырмышын чедиркиниң чорударыннын бар турар аргаларын чон амжалдарыннын орнуга, чамдык белеткел конторалары аңгыларынн доктаатынган чурумнарын үрөп турар таварыштар өвөш эвес.

Аң-элүк тырмышын чедиркиниң чорударыннын бар турар аргаларын чон амжалдарыннын орнуга, чамдык белеткел конторалары аңгыларынн доктаатынган чурумнарын үрөп турар таварыштар өвөш эвес.

Аң-элүк тырмышын чедиркиниң чорударыннын бар турар аргаларын чон амжалдарыннын орнуга, чамдык белеткел конторалары аңгыларынн доктаатынган чурумнарын үрөп турар таварыштар өвөш эвес.

Аң-элүк тырмышын чедиркиниң чорударыннын бар турар аргаларын чон амжалдарыннын орнуга, чамдык белеткел конторалары аңгыларынн доктаатынган чурумнарын үрөп турар таварыштар өвөш эвес.

Аң-элүк тырмышын чедиркиниң чорударыннын бар турар аргаларын чон амжалдарыннын орнуга, чамдык белеткел конторалары аңгыларынн доктаатынган чурумнарын үрөп турар таварыштар өвөш эвес.

Аң-элүк тырмышын чедиркиниң чорударыннын бар турар аргаларын чон амжалдарыннын орнуга, чамдык белеткел конторалары аңгыларынн доктаатынган чурумнарын үрөп турар таварыштар өвөш эвес.

Аң-элүк тырмышын чедиркиниң чорударыннын бар турар аргаларын чон амжалдарыннын орнуга, чамдык белеткел конторалары аңгыларынн доктаатынган чурумнарын үрөп турар таварыштар өвөш эвес.

„СЕЛЬЭЛЕКТРОНУН“ КОЛЛЕКТИВИНДЕ

Кызылдын энергетиктери колхозтарын болган совхозтарын амжал-ишчилерине дузаланыры-биле чедө бээр үе ыран эвес. Бус-биле амжалдар элентрастанциянын тогу фермаларга, хову турлагарына, колхозтарын болган совхозтарынн мастерскаларынга амжалталтын эгээр.

Областын «сельэлектрон» тудум-фондонтан конторазынын Александр Федотов удурган бригаданын кежигуерини Кызыл биле «Тимлеге» совхозтун аразында бедик вольтулу элентри шугуунда сывырандактарын шайуу кирипкен. 35 вольт күшүг элентри тогун дамчыдар адагаштар 50 километр чедде тургустунган. Ол дорөгө, Тывада бир-ле дугаар улуг күшүг элентри шугуу.

Надз элентриктеринын Константин Горове баштаган эки бир коллектив Танды районун «Кызыл партизан» совхозунда чырын болган күш бээр элентри четкинин эде кылып турар. «Тимлеге» совхозтун төвүндөн ол бедик вольтулу элентри шугуу Бай-Хаан суурга чедер болган ында тон таарыштар стациянын тудуу чоруп турар. Бай-Хаантон ол шугуу «Межегей» совхозна баргаш доостур.

Контранын элентрикти Бий-Хем болган Кара-Хөл районнарда, Чадаананың көдөө амжал-агыт дуржула стациясында, Улуг-Хемде база амжалдап турарлар. Олар чораан черинге-не бедүүн ижилерин амжалдап-чуртталгасынга, амжал-ижинге улуг аршынуу чедирип, бүгү чуртту элентрижер дугайында В. И. Ленинни чагыларын улуг чоргалар-биле амжалдап боттандырып турарлар.

«Сельэлектрон» конторазынын тудугуларын чеди чылдын үшүк чынында планинары улуг. Контора улуг күшүг чаа дизельдин, 20 станцияларын алган. Оларын колхозтарда болган совхозтарда аваш күшүг, эргинереп калган элентри стацияларын орнуга тургузарлар.

рарлары-ол-дур. Областразомотун Сесерияг сельпозунун дарганын белеткел талазы-биле оларакчымы Тугачиков боду камдыг-даа чөпшөрөд чок чөгө 29 эликтери Тогу районун Сейби деп черден алып алган келген илерөө. Сөөкүлө оозу илерөө лей бөрөгө, керөө бугулар аңгыларга берилген чөпшөрөлери ол дораян хамырып өтөөн. Ол оң-биле бодуун өрө бүү-биле өдүргөн эликтеринин сааны дугаар соругулагып турган. Илчала-даа оозу бүтпей барган.

Райпозунун белеткел контораларында бо хире шын эвес чүдөөрбөй барын хөре тура, областразомотун белеткел контораларынн эргелдери камдыг-даа хемчег албай турар. Устүндө өдүргөн конторалар шак кылды чүм чок чоруктар дөш Областын аңгылар инспекцияны 5 муң хире (чаа ажа-биле) штрафы онаары көрдүнгө. Белеткел конторалары буттары-да аңгыларын дүртүм-чүрүмү үрөп турар чоруктарга удуз жемиседи тодогой чорудар укжурт.

М. ШУР-ООЛ.

Кураннын инспекцияларын улуг инспектор.

ПРОПАГАНДИСТЕРГЕ ДУЗА

ДЕЛЕГЕЙНИН СОЦИАЛИСТИГ СИСТЕМАЗЫ

„ЧАА УЕ-ЧАДА“

1960 чылдын ноябрда Москвага болуп өрткөн коммунист болган амжалтын партианларынн төлөөлөклөрүн Чөвүл хураалы буту делегей хөгжүдөлгөн, ылангыя Декларация болган тайбынын Манчестерин-дүлөөн алганнын соонда өрткөн шүгү чылдарын, кол онзагыт чүдөөрүн бүрүн дөш хушүдө биле чырыткан. өске хай чугула тундөдөр-биле чегелештир, делегейин социалист системанын бодуун хөгжүдөлгөн чаа үе-чаданын көргөни Чөвүл хураал база демделген.

Бо аң бедик үе-чаа өлөөн хай онзагыт амжалды колхозтарынн турар, оларынн ийитинин эн колу болза, социалист системанын кижини ниятидезин улгам мнай хөгжүдөлгөн иштирерин фактору аларын бодур. «Социалист курунелер делегей системанын тургузуп алгаш, делегейин хөгжүдөлгөн күчүлүг салдарын чедирип турар интернационалды күш болу берген үе неглен. Амгы үеиниң эн улуг айтырыглары чаа бүү-биле, тайбынын, демократиянын болган социализмниң эрге-ажыктарыга таарыштыр шийитирлеп болурунун боттуг аргалары тылып келген» — деп Чөвүл хураалынн Мелегенде чугаалап турар.

4түштү-биле өлөөн турар апарганмын тундунде тыттып келген. Ийи системаларынн демселенге аңгы күштеринин бо чаа дензигүүр байдал болза, өлөөн хай илдегил хушүдө турар чорудугуларын — колоннады системанын буураашкынын, капиталист делегейне өзүп турар тудуушкунун, делегейин капиталист системанын балдымынын болган саандарыктын тундунде турган. Илчала-даа кол-болган ийитирер фактор болза делегейин социалист системанын күчүлүг болган бүү делегейе салдарынн шыкмын өздүдөй болган. Социалист курунелер буттарынын экономиказын болган культуралык хөгжүдөлгөн, улустарынн мораль-политикти чангыс өвүн быжылдарына, социализмниң чурттарынын ийити фронтунун сывып адымдарынн талазы-биле кайгамчыктыг челишкенин челип алган.

Делегейин социалист системанын хөгжүдөлгөн анализ социализм дегеринин чурттарынын бүү делегейге ролу болган. Салдары чүгүн-чаа мурнууда оларын амжалды челишкенин челип алган. Социалист тургузушкунда боттанып челишкенин-биле бистиң улустарымыз бүү делегейге чүгүн хөгжүдөлгөн дорүт салдарын чедирип турар дөш дугайында марксизм-ленинизмдин амгы чедү тундөдөр биле катап бадыткан.

Делегейин социалист системанын — бардын чурте Герман демократия Республикасы Азиянын мурнуу-чөөн чүдүде Вьетнамнын Демократия Республикасына чедир, Европанын болган Азиянын он ийи чуртары кирип турар. Улуг дөксө

эзарде кожа-хөлөө тургустунган социализм лагеринин чуртары дөш хай националдыктыг миллиардыг амжалды каттыштырып турар. Делегей бөрүмөрүнүн 26 хуузу бо лагерге хамаларып. Ол лагер бодуус байдалдарынн куралдары-биле байдал, бодуун экономиказын болган камгалат күтүүн улам мнай хөгжүдөлгөн эргежак чугула чүгү тундөдөр ында бар. Делегей бодуурагынде социалист системанын утундөдөгү өрткөн чылдарын тургузугула да улуг-биле өскөн. Ам оң үдүгүне делегейин улустур продукциянын уштун биринден хойу, тараа культураларынн чылдыздарын чарымын хирези, хөвөн дырдандызын 40 хуузу, мыйкысты бола малдын 20 хуузу, хаванынын баш саанын 55 хуузу онаажып турар болган оң-даа өскө.

Резионистеринин болган буржуа пропагандистерин баштап турар деп социалист лагер камдыг-бир шериг организастык азы блок эвес. «Социалист лагер» — ол дорөгө делегейин социалист эл-сеткил каттыштырылганын, социализмниң болган коммунисттиң оруу-биле чоруп орад нияти эрге-ажыктарын болган соругуларынн чангыс айлынды сывып каттышкан хостуг, бот эргегил улустарынн социал, экономика болган политика талазы-биле камды амжалдылашты-дыр» — деп Чөвүл хураалынн Мелегенде чугаалап турар.

Күрүне бурдугу болган бүү социалист лагеринин бурдугу-биле челишкенин эрге-ажыктарын дөш амы-душмалыкынайрыл, бот-боттарына дулаажылган, ден эрге болган бүү чуртарынын түс эргегил.

Хүн айтырынга кажан кирер ирги?

— Ам баш одаганнын чыдып бергенери ол-дур. 10 шак ажар четти — деп, бригадир Чанчынтын конторалан хийланып үнү чыдарын эелт-ле дынаар мен.

Хүн хөөрөп, он шак ажа дукту чоода моторун, соларга баазын шарка кылдыр шытатпаап каапкаа тракторлар чаа-ла онаажыг амжалдарыныче уурук-сууруктан үнү турарлар. Уажуру чүд? Гараж чок болуп турарында.

Колхоз конторазында каш-ла базым черде орту эртти кырылап каан, делтем хаалгаларыг, ууун саан тулуз бар. Бир эвес амжалга киирер болза, Улуг-Хөл районун «Чодура» колхозтун кижин амжалдар техниказын тургузууна четир хире гараж ол-дур. Он ады чыл хире тулуп келген. Бо үеини дургууанда оң чамдык «амжалда» база бар. Ол дугайын колхозтун дооучу механиктери Т. Арачча өтк билдир. Оң гаражче күрүнгөп, мынча дөжөн дынаан мен: «Хайыран гараж, чай боорга колхозчуларын бызаа, молдуганынын дөвөөн, кыш боорга бора-хирелеринин соокала амжалдар чери болган-дыр ийи бо».

Техниказын соока докуп, механизаторларын эртеги ооок чыварда түрөп, одаганнын туурар колхоз баштаар черинге эки билдиндир. Илчала-даа ул тудуун амжалга кииреринин хемчөө алдыман.

Гараж дугайында айтырыг колхоз баштаар чериниң хүн айтырынга кажан кирер ирги?

М. ХУРЕЦ-ООЛ.

Дарыг хемчег алып

Бай-Тайга районун «Мадчы» көдөө амжал-агыт артелиниң Менген-Бүрүндө хой фермазы өрткөн чылын мал чөми белекчөөр планын чүдө орту чедир күсөткен. Ам бар турар ситенги амжалды багай, кыштагалар 20-30, харын-даа 60 км ырак Сары-Хову, Кужурут-Хову деп черлерде чамдык сараттар күтүк үеде-ле чыдып калгылаан, чамдыктарын хар-өртүк дуй алы берген.

Оң-биле кады ам үдөө колхозтун

Коммунист болгаш ажилчын партияларның төлээлекчилеринин Чөвүлел хуралының Медегелин Бразилияда парлааны

МОНТЕВИДЕО. (СЭТА). Коммунист болгаш ажилчын партияларның төлээлекчилеринин Чөвүлел хуралының Медегелин Бразилияда парлааны. Бул хуралда «Новое Румос» солуну португал дыл кырынга тускай капсырыла хевирлиг кылдыр парлап уялдурун. Бразилиянын Коммунист пар-

тияларнын Чыгыш секретары Жукс Карлос Престестин Москвага болгаш Чөвүлел хуралын түнсөлдөрүнүн дугайында чүгүлү ол-ола солунда база парлаан. Ол Чөвүлел хурал болса «делегейин коммунист шиктөөшканын» өң-өң чүгүлү болушкур» деп автор оозалат демдегелен.

Американнар дүшкүрлүг чоруктун чавырлырын манап турар

НЬЮ-ЙОРК. (СЭТА). «Нью-Йорк таймс» солун «Мичангаш, чаа өзү-биле агазганер» деп редакция чүгүлүтте «Делегей байдалы дээр талазынча өскөрүлгөн чыгыш чок тур» деп мелегелен. Чугаалжымшыкты-нарга болгаш маргалдаат айтты-оылдарын тайбыш шиктирээрэрин ты-варында АНШ-тын чаа президентизи Кеенедиян амыктыг кылдыр чу-гаалзанын өңи талазыг кылдыр тө-лөвшан. «Нью-Йорк таймс» солунун бажылы: «Суббота ачтан Том-псон-биле премьер Крушевтур ук-жарымшыкны болза, чаа чугаал-жымшыктынага белеткелин ме-ханизми амылгалып кырыккени бо-лур».

АНШ-тын өңи чаа-биле кады оон чорутуп турганы шериг чөңгө-леринин болгаш делегей байдалын чыгилдеринин политиканы өрткен уенин болуп калып дээрине иде-гел турар болгун америкаанарын хөенун сөөлүг хунериниң болуш-курнарны өскиткен. Кеенедиян баштаан администрация делегей байдалын кырыккенинче, хамыг-тын мурунда, Совет Эвилели-биле харылдааларны өскөрүлгөн болу-шуну чүгүлүтүп херек кырынга кө-ргүзерин кыжылар манап турар.

Джон Ф. Кеенедиян президент албан-дуужалын күөтүшп агазганер, делегей дөлбаштыр анаа Н. С. Крушев-тур болгаш Л. И. Брежневтин чо-руткан чагалын америк хөй-ниин сагыш-сеткилин улут ханымышкы-биле хүлээп алган.

«Нью-Йорк таймс» солунун Вашингтонда корреспондентизи Рэй-мондуун бажыны болза, «чагаал-з солугулазын чугаалжымшыктын-рнын чаа аргаларын дилеп тывары-че орукту амылгалыг кай-кыймы-зоо күженишкенин кылдыр көрүп турар».

Иналжалок бо чаа чүгүлдер-биле чергелештир АНШ-тын поли-тиктиг байдалында куштерниң хо-ралыг үлгилдери база-ла элези-биле билдинип турар, — ол куштер болза ийн системанын тайбыш ко-жа-телбөө дотунаашкынында уау-ларын турар. Ол болуктерин хөй-нерин алергейлештирип, «Нью-Йорк геральд трибун» солунун кор-респондентизи Маргарита Киттинс бо-лунун салгалчыларынын «салгал-дын» катапталып чаа президенти-ге сүмөлөр турар, оон бодалы-биле алырга, ол «салгалд» болза, ба-рынын түк «коммунистери томаар-тырны» чедириниң чок чорутуп, ку-штерия четпес ажылгаанында» болуп турар.

Иналжалок бо чаа чүгүлдер-биле чергелештир АНШ-тын поли-тиктиг байдалында куштерниң хо-ралыг үлгилдери база-ла элези-биле билдинип турар, — ол куштер болза ийн системанын тайбыш ко-жа-телбөө дотунаашкынында уау-ларын турар. Ол болуктерин хөй-нерин алергейлештирип, «Нью-Йорк геральд трибун» солунун кор-респондентизи Маргарита Киттинс бо-лунун салгалчыларынын «салгал-дын» катапталып чаа президенти-ге сүмөлөр турар, оон бодалы-биле алырга, ол «салгалд» болза, ба-рынын түк «коммунистери томаар-тырны» чедириниң чок чорутуп, ку-штерия четпес ажылгаанында» болуп турар.

Нью-Йорк Уорд телеграм анд Сан» солунун, ол чагааны «чыгыш байыр чедириниң» деп алавы-

Оман патриоттарнын демиселери

КАИР. (СЭТА). Оманниң икканы-нын Каирде төлээлекчилигин дин-надып турары болза «оман патриот-тар-биле анган өжелетчи шериглер-ни» кезеэнин аразында секирип алышканы Нияза хоорайнын де-вискароинге болган. Оон түнсөлдө-де өлбөн хөй англи солдаттар «үр-кен» болгаш балыгланган. Ол ишкан январь 21-де англи шериг самолеттары Ал-Ык болгаш Аль-Жарда шынааларында турар оман көдөө суурларын араанзыг өзү-биле бомбалган. Ол араанзыг бомбалаашкынын түнсөлдө дика хөй саныг оманнар өлгөн деп ды-надып, келген.

Бичи садып алыгыч. Фотограф П. Ермавовуу.

Кызыгаарга

ПАРИЖ. (СЭТА). Тунис Африка Пресс агентиледин диннадымыга үндөйлөш, Франс Пресс агентиз-ледин мелегелени болза: Газрикуз деп чер девискароинге хүндүс фран-цуз үтер-боолар чангыс-ла шактын дургузунда 70 октарын өлчө үндүр аткан, кызыгаар чанынга үлгө-дишкени болган.

Ада-иелериниң кичээингегинге

Угааны дыка кошкак болгаш инвалид уруглар уруглар бажынын Биш-Хем районунуң Сесерлиг суурда амыккан. Аңаа дөрт хардан он беш хар чедир назылыг уругларны хүлээп ап турар. Бо уруглар бажынынга минигиттен, энцефалиттен, мунингиттиг энцефалиттен аараннарны, бертилик-кемдээн азы төртүтүнгөндө чедир өспезин уругларны, төп нерв систе-мазынын ажылы кошкакан, туялаан, үнү чок азы созуур уругларны хүлээп ап турар. Бо уруглар бажынынга уругларын чорударыг күзөөн ада-иелер социал хандырылганын тус-тус районнар кидистеринге дараазында документилерин: угааны дыка кошкак уруглар бажынынга хүлээп алыр дугайында билдирешкенин, уругунуң кадынын күзөө-биле нерв эмчизиниң шынылганын, ол иш-каш Вассерманниң реакциясына, оспага удуур тарышынынга, чурттап турар өң-булгезинде кижилерде кара аарынын чогу-нуң дуайында, хөрөк клетказынын рентгенге көрүнгөн чу-руунга, чурттап турар бажынынга халдыр аарылар чогу-нуң дуайында, ада-иешиниң ажылдап турар черинден олар-ның ай санында ап турар шалыкынның дуайында шынылгал-ларны кирип кээр учураг.

Чуурлуп дүшкен

НЬЮ-ЙОРК. (СЭТА). Январын 24-түн өртөнгө, даң бажында Голдсборо хоорайнын (Сонгу Кароли-на штатта) чогулга АНШ-тың стратегиг ужал-чуулуңуң «В-52» дээр реактивиг аар бомбардировщи-ки чүгүлүп дүшкөн. Ассошиейтед Пресс агентиледин диннадым бо-лур алырга, аңаа чоран кижилерин 8-иниң 4-тү өлгөн.

Угааны дыка кошкак уруглар бажынынның кижизидилге хайааралынга турар уругларнын төлөвирин ааанда хемгел-лериң өзүгаар дүрттары көрсөн. Өң-булениң кижигун бур-зунге 300 рубль (эргизи-биле) онаажыр ай шалыкыларнын уругларын халаска хүлээп алыр. А өң-булениң кижигун бур-зунге 301-ден 400 чедир рубль онаажыр болза 80 рубльди, 401-ден 500 рубль чедир 100 рубльди, 501-ден 600 рубль чедир 150 рубльди, 601-ден 700 чедир 200 рубльди, 701-ден 800 чедир 250 рубльди, 801-ден 900 чедир 300 рубльди, 901-ден 1000 рубль чедир 350 рубльди, 1000 рубльден өрү 400 рубльди дырттар.

АНШ-тың шериг-агаар куштериниң командиаланын диннадымыга бо-лур алырга, ол бомбардировщи-киктиң иштиге «сөөнөз» ийн атомунг болбар чораны ол чок-канының чурттаачыларынын дүвү-рөзенин болдурган. Голдсборунг чогулга турар Сеймур деп шериг-агаар тураланын төлөлекчи — Джейсон мича деп тайылдыралы: «Ядролуг чыгышынын үндүр хере-сеселери болбаларын иштиге өвөс, а самолеттук өвөс өрөзениге чоран учурунда ол бомбарди-роочу «сөөнөз» деп алаар. «Ядролуг радиацияның айнылы чок» деп ол төлөлекчилер бадыткан турал-ла «ядролуг өвөс» чыгышынын болганын чыжырарлар. Бомбарди-ровшиктиң чөңгө көзү дүшкөнүлдө болган чыгышынын сонда ды-раан-ла ширт уза чаа чыгышынын бо-лза болган деп ол аймыдыг болушукуну көрүп турган кижилер дынаткан.

Угааны дыка кошкак уруглар бажынынның мурнунда уругларнын кадыкынын камгалаарының, оларга сагыш-чо-воачад ажаалданы тургузарынын, ол ишканы оларнын нерв-фицитге хөгүлдезин ийн болдуларынын сорулгалары-биле кады ол уругларын арыг-шеверниң корум-чурумун сагы-рынга өөөрүрүнүң, куш-ажыга ынак болурун, бодун төлтө-тиг ап чоругурун чурумунга өөөрүрүнүн, РСФСР-ниң соци-ал хандырылга Министерствозунуң тускай программаларын өзүгаар ол уругларга ниити билгилерни беришкан, оларны бугура өөөрүлгезинче хаара тударының сорулгалары тур-турар. Бо уруглар бажынынга он ий харлыг болгаш оон өрү назылыг уруглар өөөрүлгезин өөөрүлгезин мастерскалар-ынга эртер, ышкаарга өөренип болур аргалыг чеди харлыг уруглар ниити билг бээриниң азы белеткедиң тускай шко-ларынга өөренип болурлар.

Өнөгээр боолан

ЛОНДОН. (СЭТА). Шарлвильде чыгаалын африк чурттачылары бо-лаланын түнсөлдө 76 кижилер өлгөн болгаш 200 кижилер балыг-ланган болгай. Мичангаш ону иштен хмын комиссия Кейтаунга (Мур-ну-Африка Эвилелениң) бодуну амылгал дөөсөөн.

СПОРТ

Унелиг маргылдаа

Хөй-шыдыраа талазы-биле Улуг-Хем районун чөптөп Ю. Сулдуй «Чолураа» колхозтун көдөө шыды-раачыларынын спортчу мергежили бедилеринин маргылазын органи-застап эрттерген. Аңаа 14 колхозчу шыдыраачылар кырылган.

Салгаларын баштайгы үезинде шыдыраачыларынын өң өлөдөгү Мар-тын өрөө тергилде турган. Аныак-та чөдөө эвөс, маргылаанын орган үезинде өгөлөп шүтүлүп өгө-лөс. Аныак шыдыраачылар Маски-ров Дөө, Дамына Аня-оол, Селен Доспан олар бирга үш төрөлери ал-ганнар. Шүтү 9 шыдыраачылар 5-ки разытын нормазын дуужааннар.

Маргылдаа сонда өзү Сулдуй шыдыраачынын чамалы өгө билгилерин тайылдырап, хөрөк кырында бөртү-зүп берген болган ам 4-кү разыд дөөш маргылааны эрттерген шикти-рилөө. Ол ишканы «Чолураа» бол-гаш «Куп-акылдын досту» колхоз-чыларын дээр шыдыраачыларынын аш-хуу учуражышынын чоктук үезе эрттерери өөрүлгөн.

М. ХУРЕН-ООЛ.

КИНОТЕАТРАЛГА

БОГУН: «ВЛКСМ-НИИ 30 ЧЫЛЫ» (улуг залга): «Четкер-биле учуражымшыктын» — 11.30 шакта; «Воскресение» — 1.30, 3.30, 5.30, 7.30, 9.30 шактарда; биче залга: «Чөй болуш кижилер» — 4.30, 6.30, 8.30 шактарда. «КАА-ХЕМ»: «Оливьер Төвст» — 11.15, 1.15, 3.15, 9.15 шактарда; «Ок-ла-хома» — 3.15, 7.15 шактарда. «ВОСТОК»: «Шуурганым будурунуң» — 3.15, 5.15, 7.15, 9.15 шактарда.

ОБЛАСТЫҢ КИНОЭКРАННАРЫНГА

Дандырақтың үрөкчүдү. 10п кинону көрүңөң.

Америк болгаш англи шериг кор-раблылары тура халазан ордонуң че-дер дээр суррушканын дуужаастаан. Ол корабль ам Бичи Ангиль орту-луктарынын девискароинде чыгышыл чоруп турар дээринде чыгышыл агентилелери дынаткан. Бир эвөс шериг кораблы болза тура халыш-кай «кыжылар ук суануңу сугже дү-журүлтер деп турарын агентилелер дынаткан.

КОНГОДА БАЙДАЛ

ПАРИЖ. (СЭТА). Конгода империа-листич чачалар болза «Лукумбага уауу фронтун» дүвү-биле байла-гези организастап турар. Иналжалок «ча-заа» деп адаттынган болуктун тө-лөлекчи Альбер Дельво дээрин январь 22-де Катангага болурун барган «сорулгалын» күөтөшкөн, Леопольдвилче ужуруп чоруккан. Касабувунг база Мобутунуң ле-опольдвилч көрүм-чүрүм-биле Катангага болгаш Муруну Касаби империалистич чачалар Чөмбенин болгаш Калонжиянын аразында сы-рый харылдадып дем каттыжымшы-кынында долбашкан чыгыш чугаал-жымшыкларын ол Дельво дээрин Элизабетвилче кылды чорган.

Конгода үймөкчилеринин терги-лекчи Мобуту 250 белгиле офицер-лери база немелде кылдыр албан эрттеринин дөөш хүлээп алганын корреспондент база дынаткан. Инал-жаарга январын 23-те Касабу бу оң «бүгү-лө» чепсеттик куштериниң кол командиалканы кылдыр томуй-ламышкан, чүртүп патриоттуг куш-терин багалына оң «чы-хавыла-зы» дөөш генерал-майор дуужалын тымыскан. Хүлээп алдынган белгиле офицерларын 100 хирели Леополь-двилче чеге берген болган Мобуту-тун шеригтеринде өң-өң илегедегид деп санаттыр турар парашот кезектеринде кирген.

ЛОНДОН. (СЭТА). Конгонун дүрүм өзүгаар чагааны удуу чепсеттик халдыашкынын Бельгиянык белет-ке турарынын дугайында мөдөөн «Лейд телеграф» солунуң Ле-опольдвилче корреспондентизи Рид-ли бадыткан. «Уганда-Урунди» са-молет-биле апарган белгиле пара-

шютчудар «байдал баксырай берген тазарылда» белгиле хаматтылары «камгалар» деп казар чыгалаа-ныла Чөң можунуң администраци-тиг төвү Стюливил хөөрөжө хал-дыарына белетенип турар деп Рид-ли чыгалаан.

ДЕЛЕГЕЙНИН СОЦИАЛИСТИГ СИСТЕМАЗЫ

ЧАА ҮЕ-ЧАДАДА

(Танчлуу, Эгеи 3-ну арында). болгаш Венгрияда дөөртү чыганд. Румынияга болгаш Албанияга дыка бурунгарлаан. Польшанын тара-чыларынын өлөөн хөй кезен хаара туткан. Амгы үезде социалистич ла-герянин чүмү-биле өдөө ажыл-агыйга амылгалдыг шөлдөрүн 90 амык хуузу социалистич секторун үлдү-ге онаажып турар. Эзээн хөй чурттада кооперативтерин үлдү-түп каттыжымшыкны чөптү турар болган ол базага оларын амылгалды байдалынын бажыгышынын база болуп турар. Тараачыларын коллективтик куш-ажымы болгаш ажалдарын өңүп турар механиз-машкынын көдөө-ажыл-агый бугуру-лгезин кедүрөңгө дөңгү болур.

түнсөлдө, боттарынын улусту чактарынын болгаш марксисти-дениниң партияларын долгандыр массаларын сырий каттыжымшык-ны болуп турар.

Ол сырий каттыжымшыкын масса-ларын чогаалдычы чорутуулан, ком-мунистич болган амыкчын парти-ларын лозундарын болган планна-рын оларын бир эп-сеткилик дел-кини турарында алереп турар. Ол ишканы ол сырий каттыжымшыкын социализациян ангы-ангы чуртта-рын улустарынын аразында акы-лума харылдаанын калбарганмында, оларын бөг-бөгтөрүнүң дуужалы-гандын, социалистич интернаци-онализмниң хөгүлдезинде база иле-рөп турар.

Бо чылдарда социалистич чуртта-да өзүлүг индустриалдыг революция болдурган. Улетпур талазы-биле эи сайыраңгай чурттаанын — ССР-ини, Чехословакиянын болгаш ГДР-ини дуузы-биле, улустарын мада-дырды күженишкенин ачыл-агы-зы-биле, шынаа экономика талазы-биле хоужулангай чоран чуртар — Кыта, Польша, Болгария, Румыния, Венгрия болгаш КЭДР — амгы үе-ниң үлетпүрүн тургузуу алган бол-ган агардыг чуртар тургынында аграр-индустриалдыг болгаш индус-триал-агрардыг чуртар кылдыр ху-лаз берген. Улетпур бугурулгези барык бугу социалистич чурттада башкамыкчи байдалы өлөң турар. Национал ордугаа оон үлү 1959 чылда мыныг турган: ССР-ге — 52,7 хуу, ЧСР-ге — 67 хуу, ГДР-ге — 60 хуу, Венгрияга — 54,6 хуу, Румынияга — 57,6 хуу, Польшага — 48,5 хуу, Болгарияга — 41,1 хуу.

Делегейин социалистич система-зынын хөгүлдезинин чаа үе-чазы-мызын база бир характердик чүгүл-болза, капитализминн даатп тургу-туарына социал-экономикагид арта-ар ам чүтө Совет Эвилелинде уут-каттынган эвөс, а харын өскө-лаа соци-алистич чурттарда база уутка-тыганы болуп турар. Социалистич лагериниң каттышкан куштери им-периалистич реакциянын талазында болуп халдыашканын социалистич чурт бугуруу идегалдык магдылал турар. «Мичангаш, социалистич му-рунелерин чангыс аай лагерге сы-рый каттыжымшыкын, ол лагер-ге бынымыг турар чангыс өзү бол-гаш соналал чөңкө өзүп турар күчү-зү бугу системаның хемчээлиге бу-руну-биле социализминн тилелтезин хандыры турар» — деп, Чөвүлел хуралын Медегелинде чугаалап ту-рар.

Улетпүрүн өлөөн хөй чаа амыр-ларын тургуулу, муң-иң бугурулге-лери түзүп тургузуу алган, соци-алистич чурттар ам индустриализаци-яны калбарып турар болган ботта-рынын экономикаын хөгүлдер тала-зы-биле капиталистич чурттага бо-лаарга белик темпирлери чеди ал-ган, 1957 чылдан 1959 чылга чедир үлетпүр бугурулгези капитализмин чурттагында чүтө 2,25 катап өскөн

Капиталист чурттарынын иштиги байдалы бажыг эвөс болуп арты-шаан болган улут сөлгишкенин бо-лдурун аймылында турза, соци-ализация чурттарында экономиканын чыгылыш чок калдуруушкунуң болган амыкчын чондарын амылгал-дык чектелешкенин болган соци-алистич демократиянын хөгүлдезинин

Коммунист болгаш амыкчын партияларын төлөлекчилеринин Чө-вүлел хуралы делегейин коммуни-стич шиктөөшкенин бугулуас сы-рый каттыжымшыкын болган соци-алистич лагерин чурттарынын чан-гыс өнүнги бажынын база катал ба-дыткып көрүткөн.

Социалистич лагерде каныг-бир түленишкени тып алырынга, оон заралымшыкына илгезин комму-нистич дайындырын бодала-

РЕДАКЦИЯНЫН АДРЕЗИ: Кызыл, Шетинкин кудумчуу, бажы №3 ТЕЛЕФОННАРЫ: редакторлук 2-63, редакторун орданыкчынын 35-24, пропаганда кидизиниң 23-54, харысалгалыг секретарынын болгаш харысалгалыг дөжүрүниң 23-35, көдөө ажил-агый, үлетпүр болган транспорт кидизиниң 25-38, партияны-амылар болган культура амылгал кидизиниң 37-13, иштиг информация кидизиниң 20-60, чага болгаш совет тургузуу кидизиниң 21-27, айткандыкчыларын 22-64, бугалтериниң 31-75, корректорларын 21-47. Солун келбей барганда 32-75 телефонче долгар.